

BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

Araştırmalarda Etik

Doç. Dr. Seher Yalçın

Etik ve Ahlak

- **Etik**, doğru ve yanlış davranışın teorisi iken **ahlak** onun pratiğidir (Billington, 2011; Akt. Aydın, 2016, s. 45).
- Bu iki kavram arasındaki temel farklılık, **ahlak**ın kişilerin kendi değer ve inançlarına dayalı olması, bireyden bireye ve toplumdan topluma değişmesidir. Bu anlamda **ahlak**, bireyin çocukluğunda öğrendiği, içinde yaşadığı belli bir kültür ya da grubun doğru olarak kabul ettiği ve müzakere edilmemiş gelenek ve alışkanlıkların belirlediği davranışlardır (Aydın, 2016, s. 45).

Etik ve Değer

- **Etik**, bir davranışın doğru ya da yanlış sayılma nedenleri üzerine odaklanır (Aydın, 2016, s. 45).
- **Değerler**, bireyin bütün karar ve eylemlerini yönlendiren neye niçin önem verdiklerini açıklayan tercihlerdir (Aydın, 2016, s.50).
- Duygusal değerler, kişisel değerler (inançlar, tutumlar, görüşler), kültürel değerler (dinsel, manevi, estetik) (Aydın, 2016, s.51).

Etik, Ahlak ve Değer

- **Etik**, değer ve ahlaktan farklı olarak yazılıdır ve toplumda yaşama politikasıdır. Etik ilkeler tüm insanlık için geçerlidir yani evrenseldir ama ahlak ya da değerler evrensel değildir (Koçak, 2019, s.15).

Etik, ahlak ve değer

- Etik, ahlak ve değer kavramları birbirleriyle yakından ilişkili ve kimi zaman birbiri yerine kullanılabilen kavramlardır (Koçak, 2019, s.14).
- Etik, değer ve ahlak kavramlarının **ortak yönü** insan davranışlarını yönlendirdiği ve belirlediğidir. İnsanlar değerler, ahlaki kurallar ve etik ilkeler doğrultusunda davranış sergilerler (Koçak, 2019, s.14).

Etik, ahlak ve değer

- **Değerler** – *İnsan ilişkilerinde uyumun temelidir.* İnsan ilişkilerini yöneten ve şekillendiren yazılı olmayan içsel ilkelerdir. Eğer biri ikili ilişkideki değerlere uygun olarak davranırsa, o zaman bu ilişkiler dengeli ve uyumlu olmaktadır (Koçak, 2019, s.14).

Araştırmalarda Etik

- **Bilim etiği**, bilimsel etkinliklerin yürütülmesi sırasında ortaya çıkan değer sorunları ile bunlara getirilen çözüm önerilerinin tartışıldığı alan olarak ifade edilebilir. Bilim etiği, bilimsel çalışmalarda bulunanlara, bu çalışmalar sırasında uymaları gereken ilkeleri gösterir (Anadolu Üniversitesi, 2011).

Etik ihlal olarak kabul edilmiş olan başlıca etik dışı davranış türleri (TÜBA, 2002):

□ i) Disiplinsiz (Dikkatsiz veya Özensiz) Araştırma (TÜBA, 2002):

- Kasıtlı olmayan bazı hataların yapılmış olduğu araştırmalardır.
- Araştırmacı iyi niyetli olduğu halde bilmeden hatalar yapar. Genellikle bunlar, telafi edilmesi mümkün olan ve bilime büyük zarar vermeyen olaylardır.

ii) Yinelenen Yayın (Duplication) (TÜBA, 2002):

- Yinelenen yayın, aynı bilimsel araştırmanın birden çok dergiye yollanarak yayımlanması olayıdır.
- Tüm araştırma makalesi doğrudan iki ayrı dergide yayımlanabileceği gibi, gereksiz yere bölünerek ve hafifçe değiştirilerek birden çok dergide yayınlatılabilir.

ii) Yinelenen Yayın (Duplication) (TÜBA, 2002):

- Bilimsel dergi editörleri bu sık görülen durumdan çok şikayetçidirler ve yollanan makalenin başka yerde yayımlanmayacağına dair “**yazılı olur**” isterler.

iii) Sahtecilik, Saptırma veya Aldatmaca (Falsification) (TÜBA, 2002):

- Sahtecilik bilimsel verileri istemli olarak değiştirme olgusudur.
- Deney verileri üzerine bazı istatistik manipulasyonlar yapılmıştır ya da ortaya çıkan verilerin en uygun olanları alınıp uygun olmayanları atılmıştır.

iii) Sahtecilik, Saptırma veya Aldatmaca (Falsification) (TÜBA, 2002):

- Bu etik ihlalle daha sık rastlanır bu yüzden ciddi bilim dergileri verilerin ve kullanılan istatistik yöntemlerin çok ayrıntılı şekilde yazılmasını isterler.
- ***Özellikle yurt dışındaki iyi dergiler; araştırmacılardan makaleleriyle birlikte veri dosyalarını da yüklemelerini istemektedir.***

iv) Uydurmacılık (Fabrication) (TÜBA, 2002):

- **Kuru laboratuarcılık** (dry labbing), **masa başı araştırma** (desk research) gibi terimler de uydurmacılığı belirtmek için kullanılmaktadır.
- Hiç araştırma yapılmadığı halde veya yarım-yamalak verileri alarak çok uygun yöntemler kullanmış ve çok uyumlu veriler elde etmiş gibi sözde bir bilimsel makale yazılmasıdır.

iv) Uydurmacılık (Fabrication) (TÜBA, 2002):

- Bu tür uydurma yayınlar çok önemli araştırma merkezlerinden de çıkabilmektedir.
- Makaleyi para karşılığı basan dergilerde uydurmacılık daha sık görülebilmektedir.

v) Aşırmacılık (Plagiarism)

(TÜBA, 2002):

- Aşırmacılık için **haksız kullanma, kendi adına geçirme, intihal, yağmacılık ve korsanlık** gibi terimler de kullanılmıştır.
- Temelde aşırmacılık başkalarına ait olan araştırma verilerinin, olduğu gibi, kaynak bildirilmeden ve kendi araştırma verileriymiş gibi yayımlanmasıdır.

v) Aşırmacılık (Plagiarism)

(TÜBA, 2002):

- Bir başkasına ait olan bir fikrin, buluşun, araştırma sonuçlarının veya araştırma ürünlerinin bir bölümünün ya da tümünün, hatta kitapların tümünün ya da bir bölümünün kaynak gösterilmeksizin istemli olarak kopya ya da tercüme edilip yazarın kendi üretimiymiş gibi gösterilmesine **aşıрма** denir.

TÜBİTAK'ın 1 Aralık 2001 tarihinde yaptığı toplantıda «Bilimsel Araştırmalarda Etik ve Sorunları» başlıklı rapor sonucu ortaya çıkan altı temel ilke (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- **1. Gerçeğe Uygunluk:** Veriler, sadece bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemlerden elde edilmelidir ve yorumlar ve değerlendirilmesinde bilimsel yöntemlerin dışına çıkılamaz. Bu bağlamda elde edilmiş veriler saptırılamaz, elde edilmiş sonuçlar araştırma sonuçları gibi gösterilemez.

Bilimsel Araştırmalarda Etik ve Sorunları (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- 2. Bilimsel Araştırmanın Zarar Vermemesi:** Bilimsel araştırma sürecinde deneklerin zarar görmemesi, deneklerin bilgilendirilmesi gibi sağlık konusunda bilgilendirmeyi zorunluluk arz etmektedir. Deney hayvanlarının acı çekmemesi dikkate alınmalıdır.

Bilimsel Araştırmalarda Etik ve Sorunları (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- 3. Sorumluluk ve Haklar:** Bilim insanı araştırma bulguları ile ilgili olarak toplumu bilgilendirmek ve olası zararlı uygulamalar konusunda uyarmak zorundadır. Ayrıca bilim insanı kendi vicdani kanaatine göre zararlı sonuçlar doğuracak araştırmalara katılmama hakkına sahiptir.

Bilimsel Araştırmalarda Etik ve Sorunları (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- 4. Yazarlar:** Araştırma sonuçları, araştırmayı yapanların tümünün isimleri, katkıları oranında yayınlanır. Araştırmanın planlanması, yürütülesi ve yayına hazırlanmasında etkin katkıda bulunmamış kişilerin isimleri yazar listesinde yayınlanamaz.

Bilimsel Araştırmalarda Etik ve Sorunları (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

□ 5. Kaynak Gösterme ve Alıntılar:

Araştırma sonuçlarının yayınlanmasında yararlanılan, kitap, dergi ve her türlü alıntı kaynağı belirtilmek zorundadır. Evrensel olarak tanınan kuram ve matematiksel formüller gibi bilinen bilgiler dışındaki herhangi bir yapıt ve bilgi izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden kullanılamaz veya yayınlanamaz.

Bilimsel Araştırmalarda Etik ve Sorunları (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- 6. Akademik Etkinliklerde Etik ve Bilim İnsanı:** Bilim insanı, akademik yaşamının bütün evrelerinde ve öğretim, yöntem ve akademik değerlendirmelere ilişkin görevlerde bilimsel liyakati temel olarak ölçüt olarak kabul eder, temel etik kurallarının dışına çıkmasına göz yummaz. Eğitimin eksik verilmesi, kopyacılık, akademik ilerleme ve ödöl jürilerinde bilimsel liyakat ölçülerinin dışına çıkmak, kişileri kayırmak ve benzer davranışlar kabul edilemez.

İnsan Katılımcılarla/Deneklerle İlgili Etik Kurallar:

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. Madde'sine göre; **"Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar dışında kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz, rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz."** Öncelikle bir araştırmacı yasalarla da kesin olarak belirlenmiş olan bu ana ilkeye uymak zorundadır.

-
- AU EBE tez yazım kılavuzunda:
 - Araştırma sürecinde yasal izin ve etik kurul onaylarının alınması, izin/onay belgelerinin tezin eklerinde yer alması gerektiği belirtilmektedir.

Araştırmacılar nelere dikkat etmeli (Esenlik ve Bolat, 2010; TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- Araştırmalar, katılımcıları olabildiğince riske sokmayacak şekilde planlanmalı ve yürütülmelidir.
- Veri toplama araçlarının (örneğin, anket, görüşme ve ölçme araçları) içeriği ve uygulanış biçimi; katılımcıları küçük düşürücü, rahatsız edici, huzursuz edici, yorucu, işleri aksatıcı vb. olumsuz özellikler taşımamalıdır.
- Deneysel araştırmalar söz konusu olduğunda ise, deneysel süreçte yer alan uygulamaların (örneğin, tedavi, öğretim vb.), denekleri olumsuz etkileme olasılığı en aza indirilmelidir.

Araştırmacılar nelere dikkat etmeli (Esenlik ve Bolat, 2010; TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- ⦿ Katılımcılara; araştırmanın amacı, umulan yararları, nasıl yürütüleceği, olası riskleri, gizlilik ilkesi ve kendilerinden neler bekleneceği ile ilgili bilgi verilmelidir.
- ⦿ Ancak, bu açıklamalar, katılımcıların araştırma ile ilgili davranışlarını ve veri toplama araçlarına verecekleri yanıtları ynlendirmeyecek özellikte olmalıdır.

Araştırmacılar nelere dikkat etmeli (Esenlik ve Bolat, 2010; TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- ⦿ Katılımcıların 18 yaşından kk olmaları durumunda, araştırmayla ilgili bilgiler katılımcıların kendilerine ve anne-babalarına (velilerine), katılımcıların her hangi bir nedenle (zihinsel özür, hastalık, bunama, vb.) yetkin olmamaları durumunda katılımcının en sorumlu olan akrabasına veya yasal sorumlusuna (vasisine) verilmelidir.

Araştırmacılar nelere dikkat etmeli (Esenlik ve Bolat, 2010; TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002):

- Katılımcıların adları ve kimliklerinin ortaya çıkmasına yol açabilecek belirleyici özellikleri (örneğin, işyeri, cinsiyet vb.) gizli tutulmalıdır.

İntihalleri Tespit Etmeye Yönelik Yazılımlar

- ❑ Benzerlik oranına dayalı sayısal gösterge sunarlar.
- ❑ İthenticate (Daha çok makaleler için)
- ❑ Turnitin (Daha çok ödev ve tezler için)

iThenticate

Health Care and Evidence Base

By: William R. McMillian

As of: Thu Jun 20, 2013 11:31am PDT
1,848 words - 16 matches - 12 sources

Similarity Index

13%

Document Viewer

Mode: Similarity Report

[Include Quotes](#) [Include Bibliography](#) [Exclude small matches](#) [Limit match size](#)

The Politics and Problems of Health insurance

America's Health care System The health care system

11

was until the last few decades managed by fee for system i.e. people paid for services. Comparatively recently this has changed to one that is a managed care system although the brunt of it is still fee-for-service. Problems with the FFS are numerous including the fact that there is discrimination in health delivery with a great swaths of the population receiving inadequate or utter lack of care and with service being questionable and of limited value.

The 2010 Affordable Care Act will reform health insurance, over several years,

2

meaning

- 1 43 words / 2% - Internet from 29-Apr-2013 12:00AM [navfund.com](#)
- 2 39 words / 2% - Internet from 18-Jan-2013 12:00AM [usagovnews.com](#)
- 3 32 words / 2% - Internet from 03-Jul-2012 12:00AM [stevensonfinancialmarketing.wordpress.com](#)
- 4 29 words / 2% - Internet from 28-Oct-2012 12:00AM [www.nap.edu](#)
- 5 28 words / 1% - Internet from 18-Dec-2007 12:00AM [www.ngc.gov](#)
- 6 15 words / 1% - Internet from 02-Nov-2012 12:00AM [www.illinoispolicy.org](#)
- 7 14 words / 1% - Internet from 19-Oct-2012 12:00AM [briandolanphotography.com](#)

Turnitin

Test Turnitin e-Plater (Moodle TT) Week 1 reaction paper Reaction Paper (L.: Roadmap Paper 1 of 1

Originality GradeMark PeerMark

Week 1 reaction xyz
BY ELIZABETH DALTON

turnitin 4% SIMILAR OUT OF 100

Match Overview

Match	Source	Similarity
1	www.educause.edu Internet source	2%
2	Submitted to Universit... Student paper	1%

We would also like to engage in institutional research correlating achievement of liberal arts competencies with job seeking success; explicit data for defined competencies will help in this regard.

Are peers or partners or consortial institutions implementing badge systems, perhaps providing collaboration opportunities? Do competitive pressures strengthen your reasons for implementing a badge system?

As one example, the Open SUNY Online Consortium, an institution with a mission similar to that of Granite State College, emphasizes open education resources and portable credentials. OER-101, an open, self-paced faculty professional development offering, awards badges to participants. Educause reports that SUNY is also exploring ways to incorporate **1** open Badges project as another way to **2** prior learning and for faculty to share expertise." (<http://www.educause.edu/library/resources/chapter-11-suny-empire-state-college-game-changer-open-learning>)

We are certainly experiencing competitive pressure from "competency based" programs like the College for America operated by Southern New Hampshire University. Strengthening our PLA programs with recognized, portable credit for competencies, however and wherever earned, will help us to serve our learners more effectively.

Are your learners demanding more authentic and targeted learning opportunities? Are you delivering the value your learners expect?

I think all learners in higher education are demanding more authentic and targeted learning opportunities, and ours are no exception. Our learners are typically adults

PAGE: 2 OF 3 Text-Only Report